ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 15ης Ιουλίου 2004 *

Στην υπόθεση C-443/02,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunale di Pordenone (Ιταλία) προς το Δικαστήριο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Nicolas Schreiber,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 98/8/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998, για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά (ΕΕ L 123, σ. 1), καθώς και του άρθρου 28 ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, A. Rosas, S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta και K. Lenaerts δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο N. Schreiber, εκπροσωπούμενος από τους M. Casini και F. Capelli, avvocati,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Snoecx,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την L. Ström, επικουρούμενη από τον M. Moretto, avocat,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του N. Schreiber και της Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της 8ης Ιανουαρίου 2004,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Φεβρουαρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 20ής Νοεμβρίου 2002, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους, το Tribunale di Pordenone, υπέβαλε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, πέντε προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία της οδηγίας 98/8/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998, για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά (ΕΕ L 123, σ. 1), καθώς και του άρθρου 28 ΕΚ.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά του N. Schreiber λόγω παραβάσεως της εθνικής ρύθμισης που προβλέπει άδεια για τη διάθεση στην αγορά πλακιδίων από ξύλο κόκκινου κέδρου που έχουν φυσικές κατά του σκόρου ιδιότητες.

Νομοθετικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

Ορισμοί

3 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 98/8, νοούνται ως «βιοκτόνα»: «[δ]ραστικές ουσίες και παρασκευάσματα που περιέχουν μία ή περισσότερες δραστικές ουσίες, με τη μορφή με την οποία παραδίδονται στον χρήστη, τα οποία προορίζονται να καταστρέφουν, να αποτρέπουν, να καθιστούν αβλαβή, να προλαμβάνουν τη δράση, ή κατ' άλλο τρόπο να ασκούν περιοριστική δράση επί κάθε βλαβερού οργανισμού με χημικά ή βιολογικά μέσα».

4 Κατά την παράγραφο 1, στοιχείο β΄, του ίδιου άρθρου, τα «βιοκτόνα περιορισμένου κινδύνου» ορίζονται ως «βιοκτόνα που περιέχουν μόνο μια ή περισσότερες από τις δραστικές ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα I A και δεν περιέχουν ανησυχητικές ουσίες».

5 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ΄, της οδηγίας 98/8 ως «χρήσιμες ουσίες» νοούνται: «Ουσίες οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα I B, η κύρια χρήση των οποίων δεν είναι βιοκτόνος, αλλά που χρησιμοποιούνται ενίοτε και ως βιοκτόνοι, είτε άμεσα είτε σε προϊόν αποτελούμενο από τις ουσίες αυτές και ένα απλό αραιωτικό το οποίο αυτό καθαυτό δεν είναι ανησυχητική ουσία και οι οποίες δεν κυκλοφορούν απευθείας στην αγορά για τη βιοκτόνο αυτή χρήση».

6 Η οδηγία 67/548/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1967, περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των σχετικών με την ταξινόμηση, τη συσκευασία και τη σήμανση των επικινδύνων ουσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/001, σ. 34), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 92/32/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Απριλίου 1992 (ΕΕ L 154, σ. 1), στην οποία παραπέμπει η οδηγία 98/8 προσδιορίζει εννοιολογικά τις «ουσίες» ως «τα χημικά στοιχεία και οι ενώσεις τους όπως παρουσιάζονται στη φυσική τους κατάσταση ή ως παράγονται με κάθε μέθοδο παραγωγής».

Οι ουσιαστικοί κανόνες

7 Κατά την πρώτη, την τρίτη και την όγδοη αιτιολογική σκέψη, η οδηγία 98/8 σκοπεί να θεσπίσει ένα κοινοτικό σύστημα διάθεσης στην αγορά των μη γεωργικών παρασιτοκτόνων (βιοκτόνων) που θα λαμβάνει υπόψη τις αναγόμενες στη δημόσια υγεία ανησυχίες που υπαγορεύουν τις διάφορες περιοριστικές ρυθμίσεις των κρατών μελών σ' αυτόν τον τομέα.

8 Προς τούτο η εν λόγω οδηγία ορίζει στο άρθρο 3, παράγραφος 1 και 2, ότι:

«1. Τα κράτη μέλη ορίζουν ότι η διάθεση στην αγορά και η χρήση βιοκτόνων στην επικράτειά τους επιτρέπεται μόνον εάν έχει δοθεί σχετική έγκριση σύμφωνα με την παρούσα οδηγία.

2. Κατά παρέκκλιση της παραγράφου 1:

i) τα κράτη μέλη, με την προϋπόθεση της καταχώρησης, επιτρέπουν τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων περιορισμένου κινδύνου, υπό την προϋπόθεση ότι έχει υποβληθεί και εξακριβωθεί από τις αρμόδιες αρχές φάκελος σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 3.

Όλες οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας σχετικά με την έγκριση ισχύουν επίσης και για την καταχώρηση, εκτός εάν ορίζεται άλλως·

ii) τα κράτη μέλη επιτρέπουν τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση χρήσιμων ουσιών ως βιοκτόνων, εφόσον έχουν καταχωρηθεί στο παράρτημα I Β.»

9 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτη φράση της οδηγίας αυτής ορίζει, όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των αδειών, ότι «με την επιφύλαξη του άρθρου 12, ένα βιοκτόνο, που έχει ήδη εγκριθεί ή καταχωρηθεί σε ένα κράτος μέλος, εγκρίνεται ή καταχωρείται σε άλλο κράτος μέλος εντός 120, ή αντίστοιχα 60 ημερών, από την παραλαβή της σχετικής αίτησης από το άλλο κράτος μέλος, υπό την προϋπόθεση

ότι η δραστική ουσία του βιοκτόνου περιέχεται στο παράρτημα I ή IA και ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του».

10 Το παράρτημα I θα περιλάβει τον πίνακα των δραστικών ουσιών που έχουν εγκριθεί στο κοινοτικό επίπεδο για να αποτελέσουν συστατικά βιοκτόνων και το παράρτημα I A θα απαριθμεί τις δραστικές ουσίες που έχουν εγκριθεί για να αποτελέσουν συστατικά βιοκτόνων περιορισμένου κινδύνου ενώ το παράρτημα I B θα απαριθμεί τις χρήσιμες ουσίες.

11 Το άρθρο 16 της οδηγίας 98/8, προβλέπει μεταβατική περίοδο δέκα ετών. Η περίοδος αυτή χρησιμεύει μεταξύ άλλων για την κατάρτιση των παραρτημάτων I, I A και I B.

Η εθνική ρύθμιση

Ορισμοί

12 Οι όροι «βιοκτόνο», «βιοκτόνο περιορισμένου κινδύνου» και «χρήσιμη ουσία» προσδιορίζονται εννοιολογικά στο άρθρο 2 του νομοθετικού διατάγματος 174, της 25ης Φεβρουαρίου 2000 (τακτικό συμπλήρωμα της GURI, τεύχος 149, της 28ης Ιουνίου 2000, στο εξής: διάταγμα περί βιοκτόνων).

Οι ουσιαστικές διατάξεις

13 Το εν λόγω διάταγμα μετέφερε την οδηγία 98/8 στο εσωτερικό δίκαιο.

14 Στα άρθρα 3 και 4 απαιτεί άδεια για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά και καταχώρηση για τα βιοκτόνα περιορισμένου κινδύνου. Όσον αφορά τα προϊόντα που περιέχουν μόνο μία χρήσιμη ουσία το εν λόγω διάταγμα προβλέπει στο άρθρο 5 ότι η διάθεσή τους στην αγορά και η χρήση τους είναι δυνατές χωρίς άδεια ούτε καταχώρηση εφόσον έχουν καταχωρηθεί στον αντίστοιχο πίνακα που έχει καταρτιστεί σε κοινοτικό επίπεδο.

15 Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του διατάγματος περί βιοκτόνων προβλέπει ότι, κατά τη μεταβατική περίοδο του άρθρου 16 της οδηγίας 98/8, το Ministero della Sanità (Υπουργείο Υγείας) μπορεί να εφαρμόσει την ισχύουσα ρύθμιση περί διάθεσης βιοκτόνων στην αγορά που θεσπίζει το διάταγμα 392 του Προέδρου της Δημοκρατίας της 6ης Οκτωβρίου 1998, για την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά ιατροχειρουργικών εργαλείων (GURI τεύχος 266, της 13ης Νοεμβρίου 1998, στο εξής: διάταγμα περί ιατροχειρουργικών εργαλείων).

16 Το διάταγμα αυτό απαιτεί άδεια για τη διάθεση στην αγορά προϊόντων που έχουν έντομοαπωθητικό αποτέλεσμα.

Η κύρια δίκη και τα προδικαστικά ερωτήματα

17 Οι ιταλικές αρχές κίνησαν ποινική δίωξη κατά του N. Schreiber ως διαχειριστή της εταιρίας LIDL-ITALIA Srl, με την αιτιολογία ότι η εταιρία αυτή, χωρίς να έχει λάβει προηγουμένως την άδεια που απαιτεί η ιταλική ρύθμιση, διέθεσε στην αγορά τον Μάρτιο του 2001, είκοσι συσκευασίες πλακιδίων ξύλου κόκκινου κέδρου που έχει φυσικές ιδιότητες κατά του σκόρου προελεύσεως Γερμανίας, ένα προϊόν που θεωρείται «ιατροχειρουργικό εργαλείο» κατά την έννοια του διατάγματος περί ιατροχειρουργικών προϊόντων.

18 Ο N. Schreiber υποστηρίζει ότι τα πλακίδια αυτά είναι προϊόν που περιέχει μόνο μία «βασική ουσία» κατά την έννοια της οδηγίας 98/8 η οποία, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, σημείο ii, της οδηγίας αυτής μπορεί να διατεθεί στην αγορά χωρίς άδεια ούτε καταχώρηση. Επικουρικώς υποστηρίζει ότι η εθνική ρύθμιση αντιβαίνει στο άρθρο 28 ΕΚ.

19 Υπό τις συνθήκες αυτές το Tribunale di Pordenone ανέστειλε τη δίκη και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, της οδηγίας 98/8/ΕΚ, υπό το πρίσμα της όλης ρυθμίσεως που εισήχθη με αυτήν στην κοινοτική έννομη τάξη, την έννοια ότι οι όροι «βιοκτόνα» και «βιοκτόνα περιορισμένου κινδύνου» περιλαμβάνουν αποκλειστικά προϊόντα των οποίων η βιοκτόνος ιδιότητα εξαρτάται από δραστικές ουσίες που έχουν εισαχθεί σε αυτά, μέσω χημικής ή βιολογικής επεξεργασίας που ρητώς αποσκοπεί να τους προσδώσει αυτή τη βιοκτόνο ιδιότητα;

2) Έχει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ΄, της οδηγίας 98/8/ΕΚ, υπό το πρίσμα της όλης ρυθμίσεως που εισήχθη με αυτήν στην κοινοτική έννομη τάξη, την έννοια ότι η έκφραση «χρήσιμες ουσίες» περιλαμβάνει ουσίες που ναι μεν δεν εισάγονται σε ένα προϊόν με σκοπό να του προσδώσουν βιοκτόνο ιδιότητα, αλλά στις οποίες η βιοκτόνος αυτή ιδιότητα αναπτύσσεται επί πλέον της λειτουργίας που κοινώς εξυπηρετεί το προϊόν κατά τη χρήση του (π.χ.: υγρό για πλυντήριο πιάτων που, χάρη στην προσθήκη ουσίας που αποσκοπεί στη βελτίωση της απορρυπαντικής του ιδιότητας, μπορεί να αναπτύξει και βακτηριοκτόνο ιδιότητα);

3) Μπορεί ένα τεμάχιο ξύλου ερυθρού κέδρου, απλώς και μόνον διότι διατίθεται στο εμπόριο ως προϊόν «για την καταπολέμηση του σκόρου», να καταταγεί στα «βιοκτόνα» ή στα «βιοκτόνα περιορισμένου κινδύνου» ή στις «χρήσιμες ουσίες», κατά την έννοια της οδηγίας 98/8/ΕΚ, αν ληφθεί υπόψη ότι: α) το εν λόγω ξύλο δεν έχει υποβληθεί σε καμία χημική ή βιολογική επεξεργασία· β) η

ουσία από την οποία εξαρτώνται τα αποδιδόμενα στο ξύλο αποτελέσματα υπάρχει στο προϊόν στη φυσική του κατάσταση· γ) το προϊόν διατίθεται στο εμπόριο ουσιαστικά όπως απαντάται στη φύση;

4) Έχει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ΄, της οδηγίας 98/8/ΕΚ την έννοια ότι μια «χρήσιμη ουσία» μπορεί να απαλλάσσεται της υποχρεώσεως αδείας ή της υποχρεώσεως καταχωρήσεως, που προβλέπονται για την εντός των κρατών μελών εμπορία των προϊόντων του προαναφερθέντος άρθρου 2, μόνον αν απαριθμείται στον κατάλογο που προβλέπεται στο παράρτημα Ι Β; αποτελεί δηλαδή η καταχώρηση στον κατάλογο του παραρτήματος Ι Β ουσιαστική προϋπόθεση για να ισχύσει αυτή η απαλλαγή;

5) Έχει το άρθρο 4 της οδηγίας 98/8/ΕΚ, σε συνδυασμό προς τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ, την έννοια ότι ένα προϊόν, όπως το περιγραφόμενο στο ερώτημα 3, που σε ένα κράτος μέλος διατίθεται νομίμως στο εμπόριο χωρίς να χρειάζεται άδεια ή καταχώρηση εντός του κράτους μέλους αυτού, μπορεί, σε άλλο κράτος μέλος, εντός του οποίου διατίθεται ακολούθως στο εμπόριο, να υπόκειται σε αδεία ή σε καταχώρηση για τον λόγο ότι δεν έχει εγγραφεί στον κατάλογο του παραρτήματος Ι Β της οδηγίας 98/8/ΕΚ;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

20 Υπενθυμίζεται ότι, κατά τον χρόνο των επιδίκων στην κύρια δίκη περιστατικών, η εναρμόνιση που προβλέπει η οδηγία 98/8 δεν είχε ακόμα πλήρως πραγματοποιηθεί, δεδομένου ότι βρισκόταν ακόμα υπό κατάρτιση στο κοινοτικό επίπεδο τα παραρτήματα Ι, Ι Α και Ι Β της οδηγίας αυτής που αριθμούν τις ενεργές ουσίες των οποίων η χρήση επιτρέπεται στα βιοκτόνα, στα βιοκτόνα περιορισμένου κινδύνου και στα προϊόντα που περιέχουν μόνο χρήσιμες ουσίες. Συγκεκριμένα η

εξέταση των ενεργών ουσιών που είχαν κοινοποιηθεί προκειμένου να περιληφθούν ενδεχομένως στα παραρτήματα αυτά θα ολοκληρωνόταν μεταξύ των ετών 2006 και 2010.

21 Όπως προκύπτει όμως από τον κανονισμό (ΕΚ) 2032/2003 της Επιτροπής, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με τη δεύτερη φάση του δεκαετούς προγράμματος εργασιών στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 98/8 και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) 1896/2000 (ΕΕ L 307, σ. 1) η Επιτροπή κατάρτισε εν τω μεταξύ πίνακα των ενεργών ουσιών που δεν θα περιληφθούν σε κάποιο από τα παραρτήματα της οδηγίας είτε διότι η Επιτροπή δεν δέχθηκε καμιά κοινοποίηση σχετικά με τις ουσίες αυτές είτε διότι κανένα κράτος μέλος δεν εξεδήλωσε ενδιαφέρον συναφώς. Από το άρθρο 4, παράγραφος 2 του κανονισμού αυτού, σε συνδυασμό με το παράρτημα ΙΙΙ του ίδιου κανονισμού προκύπτει ότι από 1ης Σεπτεμβρίου 2006, ορισμένα βιοκτόνα περιέχοντα ενεργές ουσίες που είναι φυσικά έλαια όπως το κεδρέλαιο και το αιθέριο κεδρέλαιο δεν μπορούν πλέον να διατεθούν στην αγορά στο έδαφος των κρατών μελών.

22 Λαμβανομένων υπόψη των προδικαστικών ερωτημάτων πάντως δεν απαιτείται να εξετάσει το Δικαστήριο το ζήτημα αν η ολική απαγόρευση εμπορίας των βιοκτόνων που περιέχουν αυτά τα φυσικά αιθέρια έλαια συνιστά μέτρο ανάλογο προς τους στόχους που εξυπηρετεί η εν λόγω κοινοτική ρύθμιση.

Επί των τεσσάρων πρώτων ερωτημάτων: η υποχρέωση των κρατών μελών να επιτρέψουν τη διάθεση στην αγορά βιοκτόνων που περιέχουν μόνο «χρήσιμες ουσίες»

23 Με τα τέσσερα πρώτα προδικαστικά ερωτήματα που πρέπει να συνεξεταστούν, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατά τα ουσιώδη αν το άρθρο 3, παράγραφος 2, σημείο ii, της οδηγίας 98/8 απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν από προηγουμένη άδεια

την εμπορία πλακιδίων ξύλου κέδρου όπως τα επίδικα στην κύρια δίκη (στο εξής: επίδικο στην κύρια δίκη σύστημα προηγουμένης άδειας).

Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο ρωτά αν τα πλακίδια αυτού του είδους μπορούν να χαρακτηριστούν ως προϊόν που περιέχει μόνο «μία χρήσιμη ουσία» ώστε να μπορούν βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 2, σημείο ii, της οδηγίας αυτής να διατεθούν στην αγορά στην Ιταλία χωρίς προηγουμένη άδεια ή καταχώρηση ή αν πρέπει να χαρακτηριστούν ως «βιοκτόνο» ή ως «βιοκτόνο περιορισμένου κινδύνου» κατά την έννοια της οδηγίας 98/8.

24 Συναφώς πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, σημείο ii, της οδηγίας αυτής υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επιτρέψουν τη διάθεση στην αγορά χωρίς προηγουμένη άδεια ή καταχώρηση των προϊόντων που περιέχουν μόνο χρήσιμες ουσίες εφόσον έχουν καταχωρηθεί στο παράρτημα I B .

25 Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ΄, της οδηγίας 98/8, για να χαρακτηριστεί μια ουσία ως «χρήσιμη ουσία» πρέπει να πληροί τρεις προϋποθέσεις δηλαδή να έχει περιληφθεί στο παράρτημα I B, να χρησιμοποιείται κυρίως σε προϊόντα που δεν είναι παρασιτοκτόνα αλλά συγχρόνως να χρησιμοποιείται και ενίοτε ως βιοκτόνο και να μη κυκλοφορεί απευθείας στην αγορά για βιοκτόνο χρήση.

26 Αντιθέτως, τα «βιοκτόνα» είναι, σύμφωνα με τον ορισμό της ίδιας παραγράφου, στοιχείο α΄, δραστικές ουσίες με τη μορφή υπό την οποία παραδίδονται στον χρήστη, οι οποίες προορίζονται να καταστρέφουν, να αποτρέπουν ή να καθιστούν αβλαβείς τους βλαβερούς οργανισμούς με χημικά ή βιολογικά μέσα. Το παράρτημα V της οδηγίας 98/8 περιέχει περιοριστικό πίνακα των ειδών βιοκτόνων.

27 Τέλος, η ίδια παράγραφος, στοιχείο β΄ ορίζει τα «βιοκτόνα περιορισμένου κινδύνου» ως βιοκτόνα που περιέχουν μόνο μία ή περισσότερες από τις δραστικές ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι Α και δεν περιέχουν ανησυχητικές ουσίες.

28 Στην κύρια υπόθεση δεν αμφισβητείται ότι τα επίδικα πλακίδια ξύλου κέδρου πωλήθηκαν ως προϊόν κατά του σκόρου, ότι περιείχαν αιθέριο κεδρέλαιο, δραστική ουσία η οποία εξατμιζόμενη απωθεί αυτά τα λεπιδόπτερα, και τέλος ότι ανήκαν σε έναν από τους τύπους προϊόντων που απαριθμεί ο κατάλογος του παραρτήματος V της οδηγίας 98/8. Όμως κατά τον χρόνο των επιδίκων στην κύρια δίκη περιστατικών δεν μπορούσε να γίνει λόγος για εγγραφή της δραστικής ουσίας που περιέχουν τα πλακίδια αυτά, δηλαδή του αιθέριου κεδρελαίου στο παραρτήματα Ι Α ή Ι Β της οδηγίας αυτής εφόσον η κατάρτιση των παραρτημάτων αυτών δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί.

29 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα εν λόγω πλακίδια δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως προϊόν που περιέχει μόνο μία «χρήσιμη ουσία» ή «βιοκτόνο περιορισμένου κινδύνου» κατά την έννοια της οδηγίας 98/8. Αντιθέτως πρέπει να θεωρηθούν ως «βιοκτόνο» κατά την έννοια της οδηγίας αυτής.

30 Σημειωτέον επίσης ότι, στο πλαίσιο αυτό, λίγο ενδιαφέρει αν η απωθητική ενέργεια μιας δραστικής ουσίας είναι φυσική ή αν προκύπτει από χημική ή βιολογική διεργασία. Η ιδιότητα της φυσικής ουσίας καθ' εαυτή δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο κινδύνων για τους ανθρώπους, τα ζώα ή το περιβάλλον. Εξάλλου βάσει της παραπομπής του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας αυτής στους ορισμούς του άρθρου 2 της οδηγίας 76/548/ΕΟΚ, ως ουσία νοούνται τα χημικά στοιχεία και τα παράγωγά τους όπως εμφανίζονται σε φυσική κατάσταση ή όπως παράγονται από τη βιομηχανία.

31 Σημειωτέον επιπλέον ότι σήμερα είναι βέβαιο ότι τα πλακίδια ξύλου κέδρου όπως τα επίδικα δεν είναι ούτε προϊόν που περιέχει μόνο μία «χρήσιμη ουσία ως βιοκτόνο» ούτε «βιοκτόνο περιορισμένου κινδύνου» κατά την έννοια της οδηγίας 98/8. Συγκεκριμένα από το παράρτημα III του κανονισμού 2032/2003 προκύπτει ότι το αιθέριο κεδρέλαιο δεν θα εγγραφεί στο παράρτημα I A ή I B της οδηγίας αυτής. Παρά τον χαρακτηρισμό του ως «υπάρχουσας δραστικής ουσίας» κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΚ) 1896/2000 της Επιτροπής, της 7ης Σεπτεμβρίου 2000, για την πρώτη φάση του προγράμματος στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 16, παράγραφος 2, της οδηγίας 98/8 (ΕΕ 2000, L 228, σ. 6), καμία κοινοποίηση δεν έγινε δεκτή από την Επιτροπή σχετικά με αυτή και κανένα κράτος μέλος δεν εξεδήλωσε ενδιαφέρον για αυτή την ουσία.

32 Κατά συνέπεια στα τέσσερα πρώτα προδικαστικά ερωτήματα αρμόζει η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, σημείο ii, της οδηγίας 98/8, δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν την εμπορία πλακιδίων ξύλου κέδρου όπως τα επίδικα στην κύρια δίκη από προηγουμένη άδεια.

33 Πράγματι, τα πλακίδια αυτά δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως προϊόν που περιέχει μόνο μία «χρήσιμη ουσία ως βιοκτόνο» ώστε να μπορούν να διατεθούν στην αγορά, στην Ιταλία, χωρίς προηγουμένη άδεια ή καταχώρηση αλλά πρέπει να χαρακτηριστούν ως «βιοκτόνο» κατά την έννοια της οδηγίας 98/8.

Επί του πρώτου μέρους του πέμπτου ερωτήματος: η υποχρέωση των κρατών μελών να αναγνωρίσουν τις άδειες και τις καταχωρήσεις που έχουν χορηγηθεί από άλλο κράτος μέλος

34 Με το πρώτο μέρος του πέμπτου ερωτήματος το αιτούν δικαστήριο ρωτά κατά τα ουσιώδη αν το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/8 απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν από προηγουμένη άδεια την εμπορία πλακιδίων ξύλου κέδρου

όπως τα επίδικα στην κύρια υπόθεση που διατίθενται νομίμως στην αγορά σε άλλο κράτος μέλος όπου δεν απαιτείται άδεια ή καταχώρηση.

35 Συναφώς πρέπει να σημειωθεί ότι η παράγραφος αυτή υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αναγνωρίσουν τις άδειες και τις καταχωρήσεις που έχουν χορηγηθεί από άλλο κράτος μέλος υπό τον όρο ότι η δραστική ουσία του προϊόντος έχει εγγραφεί στο παράρτημα I ή I A.

36 Στην κύρια υπόθεση διαπιστώνεται ότι τα επίδικα πλακίδια ξύλου κέδρου δεν έχουν λάβει άδεια διάθεσης στην αγορά ούτε έχουν καταχωρηθεί σε άλλο κράτος μέλος.

37 Επιπλέον, κατά τον χρόνο των επιδίκων στην κύρια υπόθεση πραγματικών περιστατικών δεν ήταν ακόμη δυνατόν να προβλεφθεί αν το αιθέριο κεδρέλαιο θα εγγραφόταν στο παράρτημα I ή I A της οδηγίας αυτής.

38 Εξάλλου, από το παράρτημα III του κανονισμού 2032/2003 προκύπτει ότι το αιθέριο κεδρέλαιο δεν θα εγγραφεί στο παράρτημα I ή I A της οδηγίας αυτής.

39 Κατά συνέπεια στο πρώτο μέρος του πέμπτου ερωτήματος αρμόζει η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/8 δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν από προηγουμένη άδεια τη διάθεση στο εμπόριο πλακιδίων ξύλου κέδρου όπως τα επίδικα στην κύρια υπόθεση τα οποία διατίθενται νομίμως στην αγορά σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο δεν απαιτείται ούτε άδεια ούτε καταχώρηση.

Επί του δευτέρου μέρους του πέμπτου ερωτήματος: το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων

40 Με το δεύτερο μέρος του πέμπτου ερωτήματος το αιτούν δικαστήριο ρωτά κατά τα ουσιώδη αν το άρθρο 28 ΕΚ απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν από προηγουμένη άδεια την εμπορία πλακιδίων ξύλου κέδρου όπως τα επίδικα στην κύρια δίκη τα οποία νομίμως διατίθενται στην αγορά σε άλλο κράτος μέλος, στο οποίο δεν απαιτείται ούτε άδεια ούτε καταχώρηση.

41 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, κάθε εμπορική ρύθμιση των κρατών μελών που είναι ικανή να εμποδίσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό, κατά την έννοια του άρθρο 28 ΕΚ και συνεπώς απαγορεύονται κατ' αρχήν (αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville, Συλλογή τόμος 1974, σ. 411, σκέψη 5, και της 11ης Δεκεμβρίου 2003, C-322/01, Deutscher Apothekerverband, Συλλογή 2003, σ. I-14887, σκέψη 66).

42 Ωστόσο, ελλείψει κοινοτικών μέτρων εναρμονίσεως, η ελεύθερη κυκλοφορία ενός προϊόντος μπορεί να περιοριστεί με εθνικές ρυθμίσεις που δικαιολογούνται είτε από έναν από τους λόγους που προβλέπει το άρθρο 30 ΕΚ είτε από επιτακτικές απαιτήσεις (απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979, 120/78, Rewe-Zentral, γνωστή ως «Cassis de Dijon», Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 321, σκέψη 8).

43 Όταν τα κράτη μέλη λαμβάνουν εθνικά μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας κατά την έννοια του άρθρου 30 ΕΚ, σ' αυτά εναπόκειται να αποφασίσουν για το επίπεδο στο οποίο επιθυμούν να εξασφαλίσουν την προστασία αυτή (βλ., κατά την έννοια αυτή, αποφάσεις της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 272/80, Frans-Nederlandse Maatschappij voor Biologische Producten, Συλλογή 1981, σ. 3277, σκέψη 12· της

27ης Ιουνίου 1996, C-293/94, Brandsma, Συλλογή 1996, σ. I-3159, σκέψη 11, και της 17ης Σεπτεμβρίου 1998, C-400/96, Harpegnies, Συλλογή 1998, σ. I-5121, σκέψη 33). Ωστόσο, αυτές οι εθνικές ρυθμίσεις πρέπει να είναι ανάλογες με τους επιδιωκόμενους σκοπούς (βλ. αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1983, 174/82, Sandoz, Συλλογή 1983, σ. 2445, σκέψη 18, και Harpegnies, όπ.π., σκέψη 34).

44 Συνεπώς στην κύρια υπόθεση πρέπει να εξεταστούν διαδοχικά τέσσερα σημεία, δηλαδή η ύπαρξη περιορισμού κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ, η ύπαρξη κοινοτικών μέτρων εναρμονίσεως στον τομέα αυτό, η δυνατότητα δικαιολογήσεως του επιδίκου στην κύρια δίκη συστήματος προηγουμένης άδειας βάσει του άρθρου 30 ΕΚ και το ανάλογο του συστήματος αυτού.

45 Πρώτον, διαπιστώνεται ότι ένα σύστημα που απαγορεύει τη διάθεση στην αγορά βιοκτόνων χωρίς προηγούμενη άδεια συνιστά περιορισμό στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ (βλ., κατ' αυτήν την έννοια, προπαρατεθείσες αποφάσεις Brandsma, σκέψη 6, και Harpegnies, σκέψη 30).

46 Δεύτερον, πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τον χρόνο των επιδίκων πραγματικών περιστατικών η διάθεση στην αγορά πλακιδίων ξύλου κέδρου όπως τα επίδικα δεν αποτελούσε αντικείμενο πλήρους εναρμονίσεως στο κοινοτικό επίπεδο, εφόσον αφενός η κατάρτιση των παραρτημάτων I, I A και I B της οδηγίας 98/8 δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί και αφετέρου κανένα άλλο σύστημα δεν προβλεπόταν για το προϊόν αυτό. Ωστόσο, κατά την ημερομηνία εκείνη η οδηγία 98/8 έδινε ήδη τον εναρμονισμένο ορισμό του «βιοκτόνου».

47 Τρίτον, διαπιστώνεται ότι ένα σύστημα προηγούμενης άδειας όπως το επίδικο στην κύρια δίκη εξυπηρετεί σκοπό αναγόμενο στην προστασία της δημόσιας υγείας κατά την έννοια του άρθρου 30 ΕΚ. Πράγματι, εφόσον τα πλακίδια ξύλου κέδρου όπως τα επίδικα στην κύρια δίκη πρέπει να θεωρηθούν ως «βιοκτόνο» κατά την έννοια

της οδηγίας 98/8 και εφόσον, κατά την τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής, τα βιοκτόνα ενδέχεται να παρουσιάζουν κινδύνους διαφόρων μορφών για τον άνθρωπο, τα ζώα και το περιβάλλον λόγω των εγγενών ιδιοτήτων τους και των τρόπων χρήσεώς τους, ένα σύστημα βάσει του οποίου απαιτείται προηγουμένη άδεια για τη διάθεσή τους στην αγορά ανταποκρίνεται στον στόχο της προστασίας της δημόσιας υγείας.

48 Τέταρτον, πρέπει να σημειωθεί ότι το επίδικο στην κύρια δί⊠η σύστημα προηγούμενης άδειας είναι ανάλογο με τον νόμιμο σκοπό που εξυπηρετεί. Πράγματι, ναι μεν τα πλακίδια ξύλου κέδρου όπως τα επίδικα στην κύρια δίκη μπορούν να διατεθούν στην αγορά, στη Γερμανία, χωρίς προηγουμένη άδεια ή καταχώρηση, πλην όμως το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος επιβάλλει κανόνες λιγότερο αυστηρούς από αυτούς που επιβάλλει ένα άλλο κράτος μέλος δεν σημαίνει ότι οι τελευταίοι κανόνες είναι δυσανάλογοι (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση της 10ης Μαΐου 1995, C-384/93, Alpine Investments, Συλλογή 1995, σ. I-1141, σκέψη 51).

49 Υπό τις συνθήκες αυτές ένα σύστημα που εξαρτά από προηγουμένη άδεια τη διάθεση στην αγορά πλακιδίων ξύλου κόκκινου κέδρου που έχει φυσικές ιδιότητες κατά του σκόρου πρέπει να χαρακτηριστεί ως μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος που αντιβαίνει στο άρθρο 28 ΕΚ. Ωστόσο, δεδομένου ότι ένα τέτοιο σύστημα ανταποκρίνεται στο επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας που το οικείο κράτος μέλος επιθυμεί να εξασφαλίσει όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά κάθε βιοκτόνου και δεδομένου ότι δεν είναι δυσανάλογο σε σχέση με τον στόχο αυτό, μπορεί να θεωρηθεί ως δικαιολογημένο βάσει του άρθρου 30 ΕΚ.

50 Συνεπώς, στο δεύτερο μέρος του πέμπτου ερωτήματος αρμόζει η απάντηση ότι το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος εξαρτά από προηγουμένη άδεια την εμπορία πλακιδίων ξύλου κέδρου όπως τα επίδικα στην κύρια δίκη, τα οποία νομίμως διατίθενται στην αγορά σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο δεν απαιτείται άδεια ούτε καταχώρηση, συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος που αντιβαίνει στο άρθρο

28 ΕΚ, το οποίο όμως μπορεί να θεωρηθεί ως δικαιολογημένο για λόγους αναγόμενους στην προστασία της δημόσιας υγείας βάσει του άρθρου 30 ΕΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

51 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Βελγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, έναντι των διαδίκων της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Tribunale di Pordenone, με διάταξη της 20ής Νοεμβρίου 2002, αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 3, παράγραφος 2, σημείο ii, της οδηγίας 98/8 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998, για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά, δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν από προηγούμενη άδεια την εμπορία πλακιδίων ξύλου κόκκινου κέδρου που έχει φυσικές κατά του σκόρου ιδιότητες.**

Πράγματι, τα πλακίδια αυτά δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως προϊόν που περιέχει μόνο μία «χρήσιμη ουσία ως βιοκτόνο» ώστε να μπορούν να διατεθούν στην αγορά, στην Ιταλία, χωρίς προηγουμένη άδεια ή καταχώρηση, αλλά πρέπει να χαρακτηριστούν ως «βιοκτόνο» κατά την έννοια της οδηγίας 98/8.

2) **Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/8 δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να εξαρτούν από προηγουμένη άδεια την εμπορία πλακιδίων ξύλου κόκκινου κέδρου που έχει φυσικές κατά του σκόρου ιδιότητες, τα οποία διατίθενται νομίμως στην αγορά σε άλλο κράτος μέλος, στο οποίο δεν απαιτείται ούτε άδεια ούτε καταχώρηση.**

3) **Το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος εξαρτά από προηγουμένη άδεια την εμπορία πλακιδίων ξύλου κόκκινου κέδρου που έχει φυσικές κατά του σκόρου ιδιότητες, τα οποία νομίμως διατίθενται στην αγορά σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο δεν απαιτείται άδεια ούτε καταχώρηση, συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος που αντιβαίνει στο άρθρο 28 ΕΚ, το οποίο όμως μπορεί να θεωρηθεί ως δικαιολογημένο για λόγους αναγόμενους στην προστασία της δημόσιας υγείας βάσει του άρθρου 30 ΕΚ.**

Jann Rosas von Bahr

Silva de Lapuerta Lenaerts

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Ιουλίου 2004.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πρώτου τμήματος

P. Jann